

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Censuris, In Qua Sex Disputationibus De Poenis Ecclesiasticis, deque
Irregularitate fusè tractatur, cum Indicibus necessariis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

2. De accusatore, & denunciatore qualiter irregularitatem contrahant, seu
ab illa excusentur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76667](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76667)

De accusatore, & denunciatore qualiter irregularitatem contrahant, & ab illa excusentur ?

- 1 Accusator, seu denunciator, si ex vi sua denunciationis moriatur, aut mutiletur accusatus, irregularis est.
- 2 Accusantes in causa propria excusantur ab irregularitate, si protestentur expresse se poenam sanguinis non intendere, sed satisfactionem.
- 3 Hac protestatio non solum Clericis, sed etiam laicis necessaria est.
- 4 Protestationis locus tantum est in actione civili, non criminali.
- 5 Si actionem civilem intendentes ad recompensationem damni illati, tamen si accusatus paratus sit damnum compensare independenter à precepto Iudicis, irregularitatem cuius protestatione facta, dimisso alia via quam punitione reparatio damni praestari possit.
- 6 Quando censetur accusatio, seu denunciatio institui in causa propria, non in aliena.
- 7 Protestatio in causa aliena non excusat irregularitatem.
- 8 Probabilissimum est irregularitatem non constitui ex accusatione aliena causa, cuius damnum alia via averti nequit.
- 9 Quae dicta sunt de accusatore, dicenda sunt de declamante, detinente, & comprehendente.
- 10 Si detentus ab ipsis superuenientibus occidatur, detentor irregularis non est.

Accusator, seu denunciator si ex vi sua denunciationis, aut accusationis moriatur, aut mutiletur accusatus, seu denunciatus in irregularitatem incidit. Vt colligitur ex cap. sententiam, & cap. Clerici. Ne Clerici, vel Monachi, & tradant omnes. Debet autem mors, seu mutilatio ex accusatione, vel denunciatione consequi: nam si aliunde proveniat, accusanti, vel denuncianti imputanda non est: vti contingit, si de crimine leui nec morte, nec mutilatione digno ream accusares, & iudex limites iustitiae excedens eum mori traderet, vel deformeret, nullatenus irregularis effes; quia mortis, seu deformationis causa non fuit. Sicuti notavit Couarruu. Clement. si furiosus 2. p. §. 2. num. 2. Bernard. Diaz pract. cap. 98. num. 3. Nauarr. cap. 27. num. 214. Sayrus lib. 6. thesauri, cap. 16. num. 7. Paul. Layman. lib. 3. sum. sect. 5. tract. 3. par. 3. cap. 7. circa finem. vers. aliter vero. Suar. disp. 47. sect. 3. num. 8. Bonac. disp. 7. q. 4. pun. 2. num. 7. Et colligitur ex cap. postulasti de homicidio, & indicat Glossa in cap. 2. de homicidio in 6. Idem est, si huic accusato de crimine leui, & detento in carcere superueniant alterius delicti denunciations, & probationes, ob cuius rationem morte, vel mutilatione damnentur, in qui de delicto leui accusasti irregularitatem non contrahis; quia per se damnationis causa non est, vt expresse notant Couarruu. Sayrus, Bonacina & Layman. locis allegatis. Quocirca vt accusans, vel denunciatus in irregularitatem incidat, opus est vt accusatio, vel denunciatio causa sit per se mortis, vel mutilationis.

Verum quia saepe contingit tam Clericos, quam laicos iniuriam pati, qui si accusationem instituerent timore irregularitatis non possent, iniuriosiores audaciores fierent, ea de causa ius prouidit qualiter absque periculo irregularitatis possent contra sic delinquentes insurgere, & illos accusare etiam in casu quo sibi constet esse morte damnandos. Quod factum est in cap. 2. de homicidio in 6. vbi accusantes, seu denunciantes in causa propria, excusantur ab irregularitate, si protestentur expresse se poenam sanguinis non intendere, sed satisfactionem. Neque opus est vt haec protestatio ex voluntate, & animo ne accusatus occidatur, procedat, nam etiam si illius occisionem intendas, modò exterius intentionem non manifestes, sed potius oppositum protestaris, irregularitatem euitas; quia in Textu non cauetur protestationem debere ex animo fieri, & in exteriori foro eiusdem rationis est protestatio facta, ac protestatio vera. Sicuti ex communiori sententia docent Couarruu. Clement. si furiosus 2. p. §. 5. num. 2. vers. sexto. Felin. in cap. postulasti de homicidio in fine. Paz. pract. 1. par. 5. cap. 3. num. 23. Henric. lib. 14. cap. 11. circa finem. Suar. disp. 47. sect. 2. num. 3. Auila 7. p. disp. 5. sect. 2. dub. 9. conclus. 3. Bonac. t. 1. disp. 7. q. 4. pun. 2. num. 11. Layman. lib. 3. sum. sect. 5. tract. 3. par. 1. cap. 7. in fine, & alij apud ipsos: tamen contra sentiant Syluest. verbo homicidium 2. q. 8. Nauarr. sum. cap. 27. num. 216. Tolet. lib. 1. cap. 82. num. 5. Neque item necesse est hanc protestationem fieri simul ac formatur accusatio. Satis enim est, si ante prolationem sententiae in ipso iudicio fiat; ex hoc namque sufficienter indicatur accusatorem accusati mortem non querere si-

tuti adnotavit Couarruu. d. §. 5. m. 1. Henric. n. 5. Suar. num. 1. & Auila supra.

Haec protestatio non solum Clericis, sed etiam laicis necessaria est, eo quòd accusatio per se ad defensionem non tendit, sed ad punitionem, ne tamen ipsa punitione accusatori adscribatur, remedium protestationis est à iure inuentum. Et licet in dicto cap. Clericorum tantum mentio facta fuerit, id factum est quia clericis magis quam laicos dedecet accusatio; & quia ipsi absque vigenti occasione causa sanguinis se immiscere non possunt. Atque ita docuerunt Nauarr. c. 27. m. 23. Suar. disp. 47. sect. 2. m. 6. Molina t. 3. disp. 74. num. 9. Bonac. t. 1. disp. 7. q. 4. p. 2. m. 12.

Ex his inferitur protestationi locum tantum esse in actione civili non criminali. Nam si criminaliter accuset, vel denunciatus; ea ipsa accusatione protestantis punitionem quaerere, ac proinde protestationem factam facto contrario delictus Sicuti rectè ex communi notant Suar. dicta sect. 2. numero 10. Auila 7. p. disp. 5. sect. 2. dub. 10. Layman. lib. 3. sum. sect. 5. tract. 3. p. 3. cap. 7. vers. tertio dixi. Quod aded verum est, vt etiam si petas vindictam citra deformationem non excusetis ab irregularitate protestatione facta, quia petita vindicta non est in tua potestate limitare poenam, sed necessarium iudex iuxta delicti qualitatem illam iungere debet, & cum sit ad tui instantiam, causa eris deformationis, neque protestatio vt potest facto contraria, tibi proderit.

Dubium tamen est, An si actionem civilem intendes ad recompensationem damni illati, ipse tamen accusatus, vel denunciatus paratus sit damnum compensare independenter à precepto Iudicis, & ab accusatione instituta, irregularitatem cuius protestatione facta? Videris nequaquam euitare, quia eo casu conuinceris non satisfactionem sed punitionem quaerere; siquidem satisfactionem tibi oblatam admittere tenus. Sed distinguendum est, si nullà alià viam quam punitione tibi est damnum reparandum, & illius reparationem procuras, conuinceris manifestè punitionem quaerere, atque aded protestatio in contrarium facta friuola est, & per accusationem eliditur. Verum si reparatio damni alià viam quam punitione praestari potest, eredo te posse absque timore irregularitatis accusationem, seu denunciationem instituire. Quia liberum tibi est reparationem damni velle ex manu iudicis, & auctoritate publica obtinere, quippe sic obtena honorabilior est. Sic Bonac. disp. 7. q. 4. p. 2. n. 2.

Rursum haec protestatio irregularitatem excusat, cum accusatio, seu denunciatio instituitur in causa propria non in aliena, vt expresse colligitur Doctores, Nauarr. cap. 27. num. 213. Couarruu. 2. p. relect. in Clement. si furiosus. §. 5. Suar. disp. 47. sect. 2. à princ. Molin. tract. 3. disp. 8. num. 3. & disp. 74. & alij passim ex cap. 2. de homicidio in 6. Quod si roges quando censenda est accusatio institui in causa propria, quando in aliena? Respondeo censeri in causa propria institutam, si instituta sit in defensionem, seu reparationem tui honoris, famae, vel rerum temporalium, vel in reparationem parentum, filiorum, fratrum, alteriusque similis consanguinei, vel cognati. Quinimo existimo te causam propriam prosequi esse censendum, si causam tui consanguinei, vel cognati intra quartum gradum prosequaris, quia consanguinei, & cognati ita inter se coniunguntur, vt bonum, vel damnum alicuius omnino esse censetur. Sicuti indicat Couarruu. dicta Clement. si furiosus 2. p. §. 5. num. 4. vers. vnde dicitur. Henric. lib. 14. cap. 11. num. 4. Auila 7. p. de irregulari. disp. 5. sect. 2. dub. 11. conclus. 1. Molina tract. 3. disp. 44. num. 11. Paul. Layman. lib. 3. sect. 5. tract. 3. par. 3. cap. 7. concl. 5. & probabile reputat Suar. disp. 47. de censur. sect. 2. num. 17. Bonac. disp. 7. q. 4. p. 2. n. 4. Deinde sub causa propria, bona propria Ecclesiae continentur cum ad ipsum pertineant. Sicuti ex communi docet Henric. n. 5. Suar. num. 20. Auila dub. 9. Bonac. num. 5. Molina disp. 74. num. 11. Praeterea causa familiarum, & domesticorum, & subditorum propria reputari debet iuxta probabilem sententiam traditam ab Henric. Couarruu. Suar. Auila, Bonac. loc. alleg.

Verum si accusatio, vel denunciatio in causa non propria, sed aliena instituitur, non euitas irregularitatem, tamen si protestationem facias. Sicuti ex communi notat Molin. cap. postulasti de Homicidio. Nauarr. c. 27. m. 213. Couarruu. 2. p. Clement. si furiosus §. 5. n. 5. Suar. disp. 47. sect. 2. n. 17. Molina disp. 8. n. 3. Bonac. disputat. 7. q. 4. p. 2. num. 4. & alij passim; & sumitur ex dicto cap. 2. de Homicidio in 6. vbi accusantibus in causa propria conceditur hic fauor vitandi irregularitatem facta protestatione. De aliis vero qui in aliena causa accusationem institunt ius commune imponens irregularitatem omnibus cooperantibus ad mortem integrum manet. Sicuti ex communi notant relati Doctores; speciatim Nauarr. num. 217. Couarruu. §. 5. num. 4. Auila dub. 11. conclus. 2. Molina num. 8. Suar. n. 11. Laym. concl. 5. Bonac. num. 5.

Quod si accusatio, vel denunciatio alienae causae instituitur ad praecauendum damnum reipublicae, vel alterius privatae personae, quod alià viam averti nequit, probabilissimum censetur te ab irregularitate excusari nulla protestatione facta.

quæ, quia eo casu non te liberè immisceas causæ sanguinis, sicuti immisceatur iudex officium iudicandi assumens, sed lege charitatis coactus. Credibile autem non est Ecclesiam irregularitate afficere velle actionem iure naturali debitam: esset enim impedimentum apponere operibus charitatis, & pietatis. Atque ita docent Caietan. 2. 2. q. 33. art. 7. Suar. disp. 47. sect. 2. n. 12. & 15. Henrici. cap. 12. num. 8. Molin. 1. de iustit. tract. 2. disp. 109. post 3. conclus. §. illud etiam. & tract. 3. disp. 8. nu. 9. Auila disp. 5. sect. 2. dub. 11. conclus. 3. Layman. lib. 3. sum. sect. 5. tract. 3. par. 3. cap. 7. num. 6. Bonac. disp. 7. q. 4. pun. 2. numero 7. in fine, & alij apud ipsos: & colligitur ex capite accusati de accusationib. vbi accusans propriè non afficitur hoc irregularitatis impedimento.

9 Quæ dicta sunt de accusatore, vel denunciatore, dicenda sunt de clamante, detinente, & comprehendente damnificatorem, quia hæc actiones sunt media ad præuocandum damnum, vel iam factum recompenandum. Ergo quæ ratione licet accusare licet has actiones præstare. Sicuti expressè notauit Couarruu. dicto §. 5. num. 4. vers. decimo. Et cap. 11. nos, §. vltim. de homicidio. Nauar. cap. 27. nu. 220. Henrici. cap. 12. num. 8. Molin. disp. 7. q. 4. num. 11. Auila 7. p. disputat. 5. sect. 2. dub. 9. concl. 1. vers. quarto excusat. Suar. disp. 47. sect. 2. num. 20.

10 Quod si detentus ab ipsis superuenientibus occidatur, irregularis non est. Tum quia irregularis esse non potest ex defectu perfectæ lenitatis, cum illud homicidium non fuerit factum autoritate publicâ. Tum quia non est irregularis irregularitate proueniente ex homicidio iniusto, cum ipse illi causam culpabilem non dederit, neque homicidium potuerit impedire. Quod à fortiori verum habet casu, quo detentor protestaretur se nolle deformationem aliquam fieri detentio. Sicuti videtur affirmare Couarruu. Clement. si furiosus 2. p. §. 5. num. 2. vers. octaua, Auila 7. p. disput. 5. sect. 2. dub. 15. Paul. Layman. lib. 3. sum. sect. 5. tract. 3. par. 3. cap. 7. post medium. vers. sed quid si aliquis. Bonac. disp. 7. q. 4. pun. 1. num. 18. Tametsi contrarium videatur sentire Abbas, & Innocent. in cap. significasti el. 2. de homicidio. Syluest. verbo homicidium 3. q. 7. Nauar. cap. 27. num. 236. Suar. disp. 47. sect. 2. num. 21. affirmantes si damnam præuium sit à detentore irregularem fore irregularitate proueniente ex homicidio casuali. Sed hoc ad summum verum esse potest, cum detentor excusare possit homicidium absque proprium bonorum iactura; aliâ sibi homicidium imputandum non est, cum non sequatur ex eius actione, neque actio detentionis fuerit illicita.

§. III.

De teste, Aduocato, consulatore, & Confessore tam iudicis, quam rei qualiter irregulares sint, vel ab irregularitate liberentur.

- 1 Clericus nequit esse testis in causa sanguinis.
- 2 Testis voluntariè testificans in causa siue criminali, siue civili, ex quo testimonio mors, vel mutilatio sequatur, irregularis est.
- 3 Si in causa criminali laicus præcepto iudicis compellitur testimonium ferre, satis probabile est irregularem non fore.
- 4 Idem dicendum est, si in causa civili testimonium ferat ad instantiam partis potentis absque timore irregularitatis causam prosequi.
- 5 Quod dictum est de teste, dicendum de aduocato.
- 6 Qualiter Aduocatus defendens reum, ex cuius defensione accusator occiditur, irregularis sit.
- 7 Consulor si consilium præstet Iudici iuridicè irregularis est.
- 8 Confessor negans iudici absolutionem, nisi sententiam sanguinis proferat ad quam in conscientia tenetur, non est irregularis.
- 9 Idem est si penitentem obligaret ad faciendum delictum mortis dignum.

1 Clericus nequit esse testis in causa sanguinis contra reum, vt colligitur ex cap. his à quibus 2. q. 8. vbi Clericis iudicium sanguinis prohibetur, cui iudicio multum cooperatur testis, idèoque à nullo Iudice cogi potest ad testificandum in dicta causa, quia nequit cogi ad illicitum, & sibi grauius damnosum. Sicuti ex communi tradit S. Thom. 2. 2. q. 7. art. 1. ad 3. Abbas in cap. sententiam num. 11. Ne Clerici, vel monachi. Sotus lib. 5. q. 7. art. 1. in fine, Perez ad Villadiego cap. 6. num. 50. & in additionib. ad cap. vlt. pag. 186. Mascard. de probationib. volum. 3. conclus. 1357. num. 62. Laym. lib. 3. sum. sect. 5. tract. 3. par. 3. cap. 7. num. 5. vers. exinde. Quinimo neque laicum aspirantem ad clericatum cogi posse ad ferendum testimonium in causa sanguinis docet Auila 7. p. disp. 5.

sect. 2. dub. 13. Henrici. lib. 14. cap. 12. num. 9. Quamuis Bernardus Diaz in practi. cap. 99. affirmat non esse receptum in praxi forensi. Notanter dixi contra reum; nam si pro reo testimonium ferendum sit, Clerico prohibitum non est, testem esse, neque obinde irregularitatem incurrat, esto ex accidenti detegatur accusatoris calumnia, & ob id pena talionis puniatur, quòd benè norauit Bernardus Diaz in practi. cap. 99. num. 22. Sayrus lib. 6. cap. 18. num. 11. Suar. disp. 47. sect. 4. n. 9. Auila dub. 13. Bonac. disp. 7. q. 4. p. 3. num. 4. quia illud testimonium ad probandum rei innocentiam dirigitur, cui panis actoris per accidens contingit, neque testi est imputanda. Requiritur tamen licentia Prælati ad dictam testificationem licitè pro reo præstandam, quam Prælati non tenent, sed maturo iudicio, & causæ cognitione debet concedere: vt aduertit Bernard. Diaz loco alleg. & Auila 8. p. de irregular. disp. 5. sect. 2. dub. 13. His positis,

Dicendum est testem voluntariè testificantem in causa siue criminali, siue civili, ex quo testimonio mors, vel mutilatio sequatur, testificatio irregularem esse, quia morti cooperatur, neque illi prodest protestatio, cum solam propriam causam defendenti hoc protestationis beneficium concedatur, cap. Prælati de homicidio lib. 6. quod in teste procedente non potest, qui non in propria causa, sed in aliena testatur. Sicuti ex communi notat Couarruu. in Clement. si furiosus 2. p. §. 5. num. 5. Henrici. lib. 14. cap. 12. num. 9. Lulius Clar. lib. 5. sentent. §. vlt. q. 2. num. 8. Molin. tract. 3. disp. 109. numero 10. Suar. disp. 47. sect. 3. in fine. Paul. Laym. lib. 3. sect. 5. tract. 3. par. 3. e. 7. vers. exinde. Sayrus lib. 6. c. 16. n. 9. Bonac. disp. 7. q. 4. p. 3. in fine. & alij passim.

Verum si in causa criminali, in qua laicus præcepto Iudicis compelli potest ad testimonium ferendum, sic compellus testimonium ferat, existimo satis probabile ob eam testificationem irregularem non fore, quia nequit dici in ea protestatione, & mortis cooperatione defectum lenitatis habuisse; cum non voluntariè, sed præcepto compellus testimonium tulerit. Neque credendum est voluisse Ecclesiam irregularitatem imponere testi ob testificationem iure nature debitam, alias retraherentur testes à veritate propalanda. Quæ in Iudice nullo modo procedunt, cum iudex voluntariè & non ex præcepto officium iudicandi assumit, ac proinde mirum non est quod irregularitatem incurrat sententiam sanguinis ferens. Sicuti docent aduersus alios Doctores Coninch. disp. 18. dub. 10. num. 96. Bonac. disp. 7. q. 4. p. 3. num. 8. & indicat Layman. lib. 3. sum. sect. 5. tract. 3. par. 3. cap. 7. numero 6.

Quod similiter dicendum censeo, si in causa civili testimonium ferat ad instantiam partis potentis absque timore irregularitatis causam prosequi. Nam ex eo quòd accusatori concessum sit, vt possit absque timore irregularitatis protestatione facta querelam apponere, censetur ei concessa potestas producendi testes, siquidem depositio testium necessaria est ad se seruandum indemnem. Testes autem producti testimonium irregularem haberent, à testificando detinerentur. Conueniens igitur erat testes sic productos ab irregularitate liberari. Atque ita docet Coninch. dicto dub. 10. num. 94. Suar. sect. 2. num. 8. Bonac. disp. 7. q. 4. p. 3. num. 8. vers. secundus casus. Denique si timore cadente in constantem virum cogaris testificare in causa sanguinis, ab irregularitate credo te liberum esse; quia non te ingeris voluntariè, sed coactè sententia sanguinis, idèoque dignus non es, vt hoc impedimento afficiaris. Sicuti notauit Maiol. lib. 2. de irregular. c. 8. Coninch. dub. 10. num. 96. Bonac. disp. 7. q. 4. p. 3. num. 8. vers. tertius.

Quod dictum est de teste, dicendum est de Aduocato omnino irregularem, si reus contra quem aduocatur, occidatur, vel deformatur, vt est omnium sententia ex cap. aliquantibus 11. dist. & pluribus comprobat Sayrus lib. 6. cap. 16. num. 10. Suar. disputat. 47. sect. 4. numero 4. Bonac. disputat. 7. q. 4. p. 3. numero 5.

Difficultas est; An Aduocatus ita reum defendens, vt accusator pena deformationis plectatur irregularis sit? Et quidem si in defensione rei aliqua obiecit aduersus accusatorem conuincens illum de calumnia, sine dubio irregularis erit, quia deformationis est causa directâ, & per se. Si autem solum accusati patrocinium susceperit innocentiam illius declarando, absque exceptione expressa calumnia (quod rectè fieri potest) non erit irregularis, præcipue si protestationem fecerit, iuxta cap. Prælati de homicidio in 6. quia tunc solum censetur causa mortis remota, & per accidens. & que ipsi aduocato adscribi non debet, sed accusatori, e iusque malitia: vt rectè tradit Couarruu. 2. p. rel. in Clement. si furiosus de homicidio, §. 5. num. 6. Henrici. lib. 14. cap. 12. num. 10. Suar. disp. 47. sect. 4. num. 7. & 8. Auila 7. p. disputat. 5. sect. 2. dub. 8. Bonac. disp. 7. q. 4. p. 3. num. 4. Quod à fortiori constat in casu quo aduocatus reum iuste, vel iniuste defendat, & nihilominus reus moriatur; quia non moritur ex illius patrocinio, sed ex proprio delicto; & hæc conclusio habet verum, etiam si Aduocatus Clericus sit. Nam esto peccet se ingerendo absque